

УДК 355.02

Є.І. Марко

Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Київ

АЛГОРИТМ ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У статті запропоновано алгоритм воєнно-економічного оцінювання перспективної моделі Збройних Сил України.

Ключові слова: перспективна модель Збройних Сил України, оцінювання моделі, воєнно-економічне оцінювання, алгоритм.

Вступ

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Аналіз останніх подій в Україні свідчить, що сучасний стан Збройних Сил (ЗС) України не відповідає вимогам щодо ефективного виконання поставлених перед ними завдань [1–3]. Результати аналізу сучасного стану ЗС України станом на початок 2014 року [1–5] свідчать про необхідність підвищення якості процесу планування подальшого розвитку ЗС України та переходу на нові підходи до забезпечення та фінансування реальних потреб ЗС України. Одночасне навантаження на бюджет держави пов'язане з виправленням попередніх помилок у задоволенні потреб ЗС, спричинить значний дисбаланс в економіці країни, що є неприйнятним в тих умовах у яких вона перебуває зараз. Тому необхідно провести попереднє повне та чітке воєнно-економічне оцінювання можливих рішень щодо вибору подальшого напрямку розвитку ЗС України з метою визначення, якими вони повинні бути, та які завдання вони будуть виконувати.

Сьогодні треба зрозуміти, що подальший розвиток ЗС України без досконалого, обґрунтованого воєнно-економічного оцінювання (ВЕО) їх майбутнього уявити не можливо, бо ВЕО – це основа прийняття рішення щодо формування та вибору найбільш адекватного воєнно-політичній обстановці та економіці держави варіанта перспективної моделі ЗС України. ВЕО є ланцюгом, який поєднує воєнні плани та економіку держави. Проведення цього оцінювання обмежує воєнні плани та стимулює економіку в плані подальшого ефективнішого розвитку ЗС з метою забезпечення високого рівня обороноздатності країни. Правильне ВЕО майбутньої моделі ЗС сформує перелік обмежень щодо подальшого розвитку ЗС України та визначить вимоги до економіки держави та її керівництва для утримання та формування боєготових та боєздатних ЗС України, адекватних визначеному переліку завдань. Результати ВЕО перспективної моделі ЗС України мають велике значення для обґрунтування управлінських рішень та планів щодо подальшого

ефективного їх розвитку. Тож, визначення поглядів щодо змісту, спрямованості та послідовності проведення ВЕО перспективної моделі ЗС України та розроблення алгоритму її проведення є важливим та своєчасним завданням.

Аналіз останніх досліджень, публікацій та ряду документів свідчить про те, що питанню формування реалістичних програм та планів розвитку ЗС приділена значна увага [1–6]. Висвітлюється багато поглядів на формування найбільш реалістичної перспективної моделі ЗС України, але чіткої позиції щодо її визначення сьогодні немає, тому що оборонні плани не підкріплюються реалістичними фінансовими показниками державних бюджетів. Підвищення рівнів боєготовності та боєздатності ЗС України можливе тільки за умов перегляду основних принципів подальшого їх розвитку. До таких можна віднести: вдосконалення та модернізацію озброєння та військової техніки (ОВТ), підвищення рівнів підготовленості особового складу (ОС) до виконання завдань за призначенням, забезпечення соціальних потреб військовослужбовців та членів їх сімей, підвищення статусу військовослужбовця в суспільстві тощо. Але все це вимагає від держави значних обсягів фінансових ресурсів, тому воєнно-економічне оцінювання повинне надати відповідь на питання: якою буде реальна перспективна модель ЗС України та коли і, в які терміни будуть здійснюватися трансформаційні зміни в напрямку обраної на перспективу моделі. Все це свідчить про актуальність та своєчасність питання, що розглядається в статті.

Мета статті полягає у визначенні алгоритму воєнно-економічного оцінювання перспективної моделі ЗС України з метою вибору найбільш раціонального та реалістичного варіанта.

Основна частина

Викладення основних положень матеріалу статті. Основне завдання воєнно-економічного оцінювання перспективної моделі ЗС України та заходів розвитку, які спрямовані на створення перспективних можливостей ЗС, полягає в кількісному оцінюванні обсягів різномірних ресурсів, необхідних для ство-

рення перспективних можливостей ЗС, та оцінюванні ефективності їх використання за плановий період.

Воєнно-економічне оцінювання моделі ЗС України здійснюється з метою отримання рекомендацій щодо найбільш економічно ефективних варіантів виконання того чи іншого сценарію застосування ЗС України визначеним складом сил та засобів, перспективних ЗС України. Оцінювання проводиться на основі порівняння вартісних показників різних варіантів застосування ЗС. Після визначення повного, не надлишкового набору сил і засобів та врахування можливих обмежень щодо загальної чисельності ЗС України на плановий період повинні визначитися можливі варіанти оргструктури ЗС перспективної моделі, які піддаються воєнно-економічному оцінюванню з метою з'ясування можливостей держави щодо забезпечення визначеного варіанта оргструктури ЗС. Це з'ясування спрямоване на максимізацію переліку можливостей організаційної структури, які забезпечені ресурсами, та мінімізацією переліку можливостей організаційної структури, які не забезпечені ресурсами.

У загальному вигляді воєнно-економічне оцінювання запропонованих варіантів перспективної моделі ЗС України буде являти собою формування обмежень щодо вибору можливих варіантів моделі ЗС. Ці обмеження формуються згідно з порядком визначення обсягів та вартості матеріальних, фінансових, людських та інших видів ресурсів. Загальним показником, за яким буде проводитися порівняльне оцінювання, є вартість на момент оцінювання.

Воєнно-економічне оцінювання варіантів перспективних моделей ЗС України рекомендується проводити за такими етапами (рис. 1, алгоритм наведений на рис. 2):

На першому етапі здійснюється воєнно-економічне оцінювання необхідних можливостей ЗС України щодо забезпечення виконання завдань за ситуаціями та визначеними сценаріями їх розвитку;

На другому етапі проводиться воєнно-економічне оцінювання стану ЗС та їх можливостей на момент початку формування варіантів оргструктури ЗС України перспективної моделі;

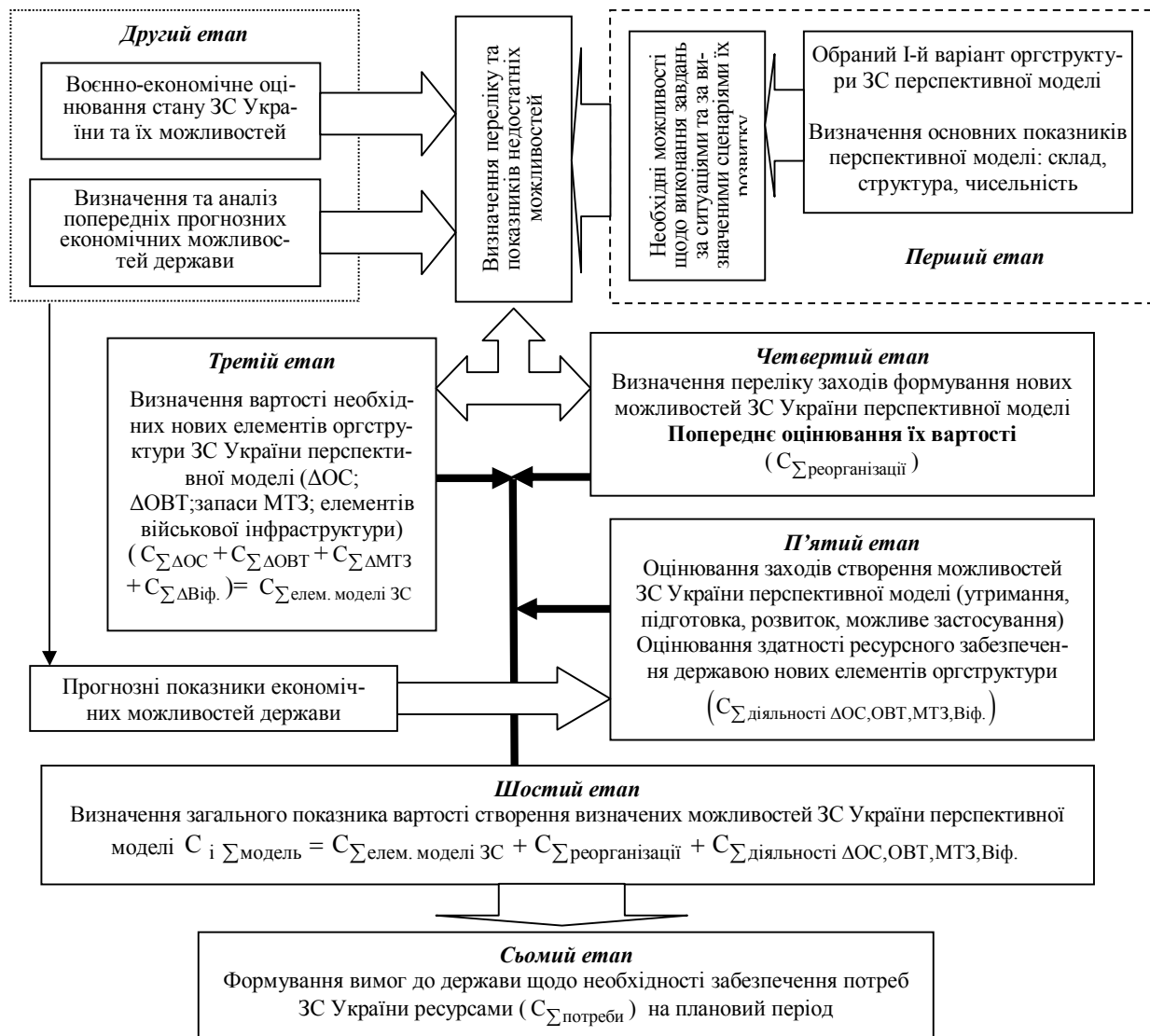

Рис. 1. Порядок проведення воєнно-економічного оцінювання перспективної моделі ЗС України

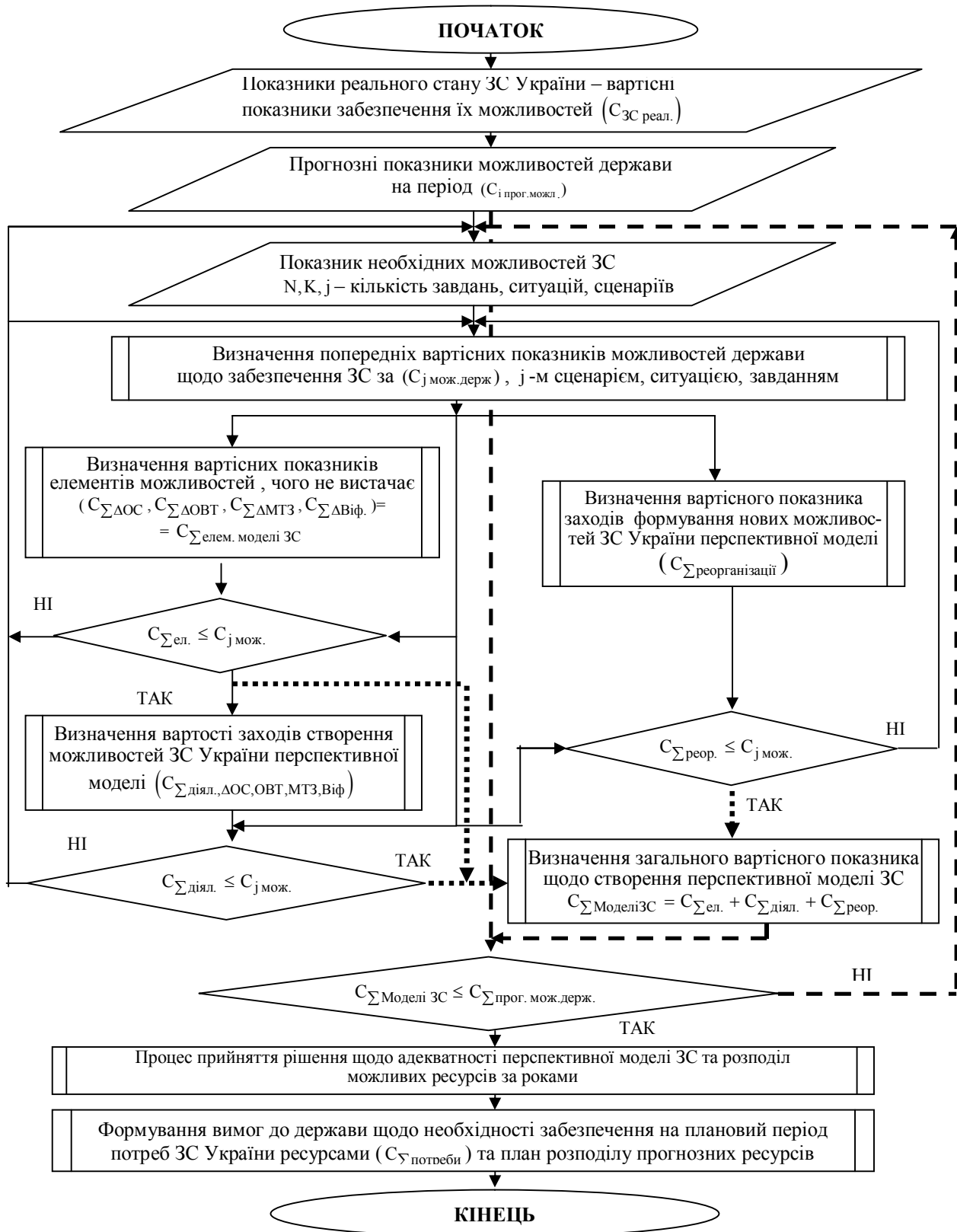

Рис. 2. Алгоритм проведення військово-економічного оцінювання варіантів моделей ЗС України

На третьому етапі передбачається визначення вартості необхідних нових елементів оргструктури ЗС України перспективної моделі;

На четвертому етапі оцінюються шляхи та заходи формування нових можливостей ЗС України перспективної моделі (наприклад, формування та

розформування установ та частин; скорочення чисельності; заходи модернізації, закупівлі, утилізації ОВТ у масштабах ЗС тощо);

На п'ятому етапі здійснюється військово-економічне оцінювання заходів створення можливостей ЗС України перспективної моделі (утримання,

підготовки, подальшого розвитку, можливого застосування) та прогнозування здатності їх ресурсного забезпечення державою.

Шостий етап – це етап узагальнення показників воєнно-економічного оцінювання та визначення загального показника вартості створення визначених можливостей ЗС України перспективної моделі ($C_i \Sigma$);

На сьомому етапі формуються вимоги щодо можливостей держави із забезпечення потреби ЗС України ресурсами на плановий період (C_{Σ} потреби).

На цьому етапі оцінюються можливі ризики щодо випадків незабезпечення чи аритмічного забезпечення ЗС України ресурсами. Ці ризики повинні повністю розкривати можливі наслідки незабезпечення ЗС України протягом планового періоду. На кожному етапі проведення воєнно-економічного оцінювання перспективної оргструктури варіантів ЗС України порівнюється необхідна вартість ресурсів для створення визначених можливостей ЗС України з можливостями держави щодо їх забезпечення.

На рис. 2 запропонований алгоритм проведення воєнно-економічного оцінювання варіантів перспективних моделей ЗС України, в якому розкрито порядок проведення оцінювання та послідовність порівняння економічних показників необхідних можливостей варіантів перспективних моделей ЗС України та можливостей держави щодо їх ресурсного забезпечення. Увесь перелік можливих ресурсів оцінюється загальним вартісним показником. Сформовані вимоги до держави є обов'язковими для виконання. Недотримання їх може призвести до незворотних процесів зниження рівня можливостей виконання поставлених завдань чи втрати їх взагалі.

Результати проведення воєнно-економічного оцінювання варіантів оргструктури ЗС України спрямовані на вибір варіанта перспективної моделі ЗС України, адекватного поставленим завданням Збройним Силам на плановий період та реальним можливостям держави. Вибраний варіант перспективної моделі ЗС України повинен бути чутливим до можливих змін в економіці держави та воєнно-політичній обстановці.

Це можливо досягти двома шляхами. Перший – полягає у охопленні максимальної кількості завдань,

при цьому залишається постійно змінним показник витрат на ЗС та рівень виконання цих завдань – він притаманний сьогоденню. Другий – передбачає фіксацію та забезпечення витрат на ЗС за змінного переліку завдань, які ЗС здатні виконати за визначеними показниками витрат з відповідним рівнем ефективності. Вибір шляхів подальшого розвитку ЗС України є воєнно-політичним рішенням і належить до компетенції воєнно-політичного керівництва держави.

Висновки

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. У статті визначено послідовність проведення воєнно-економічного оцінювання перспективної моделі ЗС та розкрито, а також розроблено алгоритм вибору раціонального варіанта перспективної моделі ЗС залежно від змін в економіці держави та воєнно-політичній обстановці навколо країни.

Напрямок подальших досліджень вбачається проведення практичних розрахунків за прогнозними економічними показниками.

Список літератури

1. Сучасний стан Збройних Сил України (11.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.defpol.org.ua/site/index.php/ru/.../stan2013>.
2. Генеральний секретар НАТО закликає Збройні сили України... 27.02.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nato.int/cps/uk/.../news_107301.htm.
3. Духовний стан Збройних Сил України: проблеми та шляхи їх вирішення, станом на грудень 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.studentam.net.ua/content/view/7148/97/>.
4. Актуальні питання розвитку Збройних Сил України у 2014 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.irbis-nbv.gov.ua/cgi-bin/>.
5. Україна. Президент (2006–2009; В. А. Ющенко) Про проведення оборонного огляду в Україні [Електронний ресурс] : Указ Президента України [від 27.06.2008 № 598]. – Режим доступу : <http://www.kmi.gov.ua/control>.
6. Основы теории и методологии планирования строительства Вооружённых Сил Российской Федерации [Текст] : военно-теоретический труд / Под общ. ред. ген. арм. А. В. Квашина. – М.: Воентехиздат, 2002. – 232 с.

Надійшла до редколегії 24.02.2014

Рецензент: д-р техн. наук проф. В. П. Котляров, Центральний НДІ Збройних Сил України, Київ.

АЛГОРИТМ ВОЄННО-ЕКОНОМІЧЕСКОЇ ОЦЕНКИ ПЕРСПЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ ВООРУЖЕННИХ СИЛ УКРАЇНИ

Е.И. Марко

В статті пропонується алгоритм воєнно-економічної оцінки перспективної моделі Вооружённых Сил України.

Ключевые слова: перспективная модель Вооружённых Сил Украины, оценка модели, воєнно-економіческая оцінка, алгоритм.

ALGORITHM OF THE MILITARY-ECONOMIC EVALUATION THE PERSPECTIVE MODEL OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

E. I. Marco

The issue focuses on the algorithm of the military-economic evaluation perspective model of the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: the perspective model of the Armed Forces of Ukraine, the evaluation of the model, the military-economic evaluation, the algorithm.